

Fjárlaganefnd Alþingis – beiðni vegna fjárlaga

Efni: Beiðni um tveggja ára fjárveitingu til Afstöðu-réttindafélags fyrir árin 2027 og 2028

Reykjavík, september 2026

Afstaða-réttindafélag óskar eftir að fjárlaganefnd Alþingis tryggi félaginu 75 milljóna króna árlega fjárveitingu á árunum 2027 og 2028, samtals 150 milljónir króna, til að tryggja áframhaldandi rekstur og þróun þeirrar sérhæfðu þjónustu sem félagið veitir föngum, fyrrverandi föngum, aðstandendum þeirra og öðrum jaðarsettum hópum.

Markmið fjárveitingarinnar er að skapa nauðsynlegan rekstrarstöðugleika til tveggja ára í senn og tryggja að félagið geti sinnt samstarfsverkefnum sínum og samfélagslega mikilvægri þjónustu án þess að þurfa ár hvert að sækja um fjölmarga verkefna og rekstrarstyrki til ráðuneyta, stofnana og annarra opinberra aðila.

Afstaða-réttindafélag sem samfélagslegur innviður

Afstaða-réttindafélag var stofnað árið 2005 og hefur því starfað í meira en tvo áratugi í þágu einstaklinga sem sæta frelsissviptingu, hafa lokið afplánun eða eru í sérstakri hættu á félagslegri einangrun, heimilisleysi, vímuefnavanda eða endurkomu til afbrota.

Félagið hefur þróast úr litlu hagsmunafélagi yfir í mikilvægan samstarfsaðila ríkis og sveitarfélaga á sviði fangelsismála, geðheilbrigðis, félagslegrar ráðgjafar, mannréttinda og forvarna.

Á síðustu árum hefur starfsemin vaxið hratt. Árið 2024 sinnti félagið 3.164 málum og veitti yfir 700 einstaklingum beina þjónustu. Árið 2025 hélt sú þróun áfram og umfang starfseminnar jókst enn frekar.

Félagið hefur hlotið rekstrarleyfi frá Gæða og eftirlitsstofnun velferðarmála, gert formlega samstarfssamninga við ríkisaðila og hlotið Mannréttindaverðlaun Reykjavíkurborgar fyrir framúrskarandi framlag til mannréttinda og félagslegrar þátttöku.

Samstarf við ríkið

Afstaða-réttindafélag starfar í dag í nánú samstarfi við Fangelsismálastofnun, Heilbrigðisráðuneytið, félags og vinnumarkaðsráðuneytið, dómsmálaráðuneytið, Reykjavíkurborg, Geðheilsuteymi fangelsa, Landspítala, Ríkislögreglustjóra og fjölda annarra opinberra aðila.

Á árinu 2025 undirrituðu Fangelsismálastofnun og Afstaða-réttindafélag formlegt samstarf um jafningjastuðning í fangelsum landsins. Samningurinn markaði tímamót þar sem jafningjastuðningur varð viðurkenndur hluti af stuðnings og endurhæfingarstarfi innan íslenska fangelsiskerfisins.

Jafningjastuðningur og fyrsta lína heilbrigðisþjónusta

Á undanförunum árum hefur Afstaða-réttindafélag í reynd gegnt hlutverki fyrstu línu heilbrigðisþjónustu innan fangelsa landsins.

Jafningjar félagsins eru oft fyrstu einstaklingarnir sem fangar leita til þegar þeir glíma við geðræna vanlíðan, sjálfsvígshugsanir, sorg, kvíða, þunglyndi, fíknivanda eða félagslegar áskoranir.

Félagið sinnir reglulegum heimsóknnum í öll fangelsi landsins, stuðningsstarfi á meðferðargangi Litla Hrauns, aðstandendastarfi og einstaklingsbundnum stuðningi við fólk sem telst í mikilli áhættu.

Félagið hefur jafnframt komið að sjálfsvígsforvörnum, stuðningi við aðstandendur eftir andlát og aðstoð við einstaklinga sem glíma við mjög alvarlegan geðrænan og félagslegan vanda.

Ítrekað hafa fangelsisýfirvöld óskað eftir sértækri aðkomu félagsins að einstaklingum sem teljast sérstaklega erfiðir eða hættulegir og erfitt hefur reynst að ná tengslum við með hefðbundnum úrræðum.

Forvarnir og EXIT verkefnið

Samfélagið stendur frammi fyrir nýjum áskorunum sem tengjast auknu ofbeldi meðal ungmenna, vopnaburði og skipulagðri glæpastarfsemi.

Afstaða-réttindafélag hefur undanfarin ár unnið að þróun EXIT verkefnisins í samstarfi við Ríkislögreglustjóra, Fangelsismálastofnun, sveitarfélög og fjölmarga aðra samstarfsaðila.

Markmið verkefnisins er að aðstoða einstaklinga við að yfirgefa afbrotahópa, draga úr ofbeldi og skapa raunhæfa leið til samfélagslegrar þátttöku.

Þá hefur félagið þróað sérhæfð jafningjaviðtöl fyrir gerendur í ofbeldismálum í samstarfi við systursamtök í Finnlandi og tekið þátt í markvissri vinnu með ungmennahópum sem standa höllum fæti félagslega.

Alþjóðlegt samstarf

Afstaða-réttindafélag tekur virkan þátt í alþjóðlegu samstarfi á sviði fangelsismála, geðheilbrigðis og jafningjastuðnings.

Félagið starfar meðal annars með RETS í Finnlandi, WayBack í Noregi, IPS, Compassion Prison Project í Bandaríkjunum, Yale School of Medicine og fjölmörgum öðrum aðilum.

Markmiðið er að tryggja að Ísland geti nýtt bestu þekkingu og reynslu sem fyrirfinnst á alþjóðavettvangi.

Samfélagslegur ávinningur

Starfsemi Afstaða-réttindafélags skilar umtalsverðum samfélagslegum ávinningi.

Félagið dregur úr félagslegri einangrun, eykur líkur á bata og endurhæfingu, styrkir fjölskyldur og aðstandendur og stuðlar að farsælli endurkomu einstaklinga út í samfélagið.

Starfsemin hefur bein áhrif á kostnað ríkisins við fangelsisvist, heilbrigðisþjónustu, félagsþjónustu og löggæslu.

Hver einstaklingur sem tekst að koma í veg fyrir endurkomu til afbrota eða langvarandi félagslegrar einangrunar getur sparað samfélaginu tugmilljónir króna yfir ævina.

Fjárhagslegur stöðugleiki

Afstaða-réttindafélag hefur um árabil byggt starfsemi sína á fjölmörgum smærri styrkjum frá ólíkum aðilum.

Sú staða skapar óvissu, mikla stjórnsýslu og dregur úr getu félagsins til langtímaáætlunar.

Fjárveiting upp á 75 milljónir króna árlega myndi gera félaginu kleift að reka starfsemina með ábyrgum og faglegum hætti, halda úti nauðsynlegu starfsfólki, tryggja áframhaldandi þróun þjónustunnar og draga úr þörf á árlegum umsóknum til einstakra ráðuneyta og ríkisstofnana.

Fjárveitingin myndi þannig einfalda stjórnsýslu ríkisins um leið og hún tryggði stöðugleika í þjónustu sem hefur sannað samfélagslegt gildi sitt.

Við erum því ekki að fara fram á hærri greiðslu en við höfum fengið heldur er verið að taka allar greiðslur frá ríkinu í eina.

Áætluð ráðstöfun árlegrar fjárveitingar

Óskað er eftir árlegri fjárveitingu að fjárhæð 75.000.000 kr.

Laun og launatengd gjöld starfsfólks 54.600.000 kr.

Launakostnaður tekur til framkvæmdastjórnunar, skrifstofustjórnunar, verkefnastjórnunar, félagslegrar ráðgjafar, samhæfingar vettvangsstarfs, þróunarverkefna, umsagna, alþjóðasamstarfs og daglegrar þjónustu við skjólstæðinga og aðstandendur þeirra.

Húsnæði og skrifstofurekstur 4.200.000 kr.

Húsaleiga, rafmagn, internet, tryggingar og annar rekstur þjónustumiðstöðvar félagsins.

Vettvangsstarf og þjónusta við skjólstæðinga 8.000.000 kr.

Ferðakostnaður vegna heimsókna í fangelsi, Stuðla, sveitarfélög og aðrar stofnanir.

Einnig kostnaður vegna jafningjastuðnings, stuðningsfunda, aðstandendastarfs, neyðaraðstoðar og annarrar þjónustu við skjólstæðinga.

Forvarnir, EXIT verkefnið og þróunarstarf 1.200.000 kr.

Forvarnaverkefni meðal ungmenna, þróun EXIT verkefnisins, samstarf við lögreglu, sveitarfélög og aðra samstarfsaðila, ásamt fræðslu og innleiðingu nýrra aðferða á sviði betrunar og afbrotaforvarna.

Alþjóðastarf, rannsóknir og fagþróun 2.000.000 kr.

Þátttaka í norrænum og evrópskum samstarfsverkefnum, innleiðing nýrrar þekkingar, ráðstefnur, námskeið og þróun faglegra gæðaviðmiða.

Rekstrar og stjórnunarkostnaður 5.000.000 kr.

Bókhald, endurskoðun, lögfræðikostnaður, hugbúnaður, vefsíða, símaþjónusta og annar almennur rekstrarkostnaður.

Samtals 75.000.000 kr.

Lokaorð

Afstada-réttindafélag hefur á rúmum tuttugu árum þróast í mikilvægan samstarfsaðila íslenskra stjórnvalda á sviði fangelsismála, geðheilbrigðis, félagslegrar ráðgjafar og forvarna.

Félagið hefur sýnt fram á árangur, fagmennsku og ábyrgð í störfum sínum og gegnir í dag hlutverki sem enginn annar aðili sinnir með sama hætti.

Með tveggja ára fjárveitingu að fjárhæð 75 milljónir króna árlega mun Alþingi tryggja áframhaldandi rekstur þjónustu sem hefur bein áhrif á öryggi, lýðheilsu, félagslega þátttöku og mannréttindi á Íslandi.

Virðingarfyllst,

Guðmundur Ingi Þóroddsson, formaður